

Sportbeleid in de gemeente Leiden: verenigingen aan het woord

Verslag van de bijeenkomst 'Evaluatie sportbeleid' voor verenigingen

in opdracht van de gemeente Leiden

**Remco Hoekman
Janine van Kalmthout**

© *W.J.H. Mulier Instituut*
's-Hertogenbosch, oktober 2009

*W.J.H. Mulier Instituut
Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 188
5201 AD 's-Hertogenbosch*

*t 073-6126401
f 073-6126413
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Opzet en werkwijze	5
1.3	Leeswijzer	6
2.	Sportbeleid en sportdeelname	7
2.1	Startschot kadernota Leids sportbeleid 2006-2010	7
2.2	Sportdeelname	8
2.3	Conclusie	9
3.	Sportverenigingen	11
3.1	Verenigingsmonitor	11
3.2	Sportverenigingsleven in Leiden	11
3.2.1	Knelpunten en zorgen	11
3.2.2	Gemeentelijke sportvoorzieningen	13
3.2.3	Samenwerking verenigingen	14
3.2.4	Sportstimulering en verenigingsondersteuning	16
3.3	Conclusie	17
4.	Discussiebijeenkomst verenigingen	19
4.1	Verenigingsondersteuning	19
4.2	Sportstimulering	20
4.3	Samenwerking	20
4.4	Accommodaties	21
4.5	Topsport	21
4.6	Overig	22
4.7	Conclusie	23
5.	Slotbeschouwing	25
	Referenties	29
	Bijlage 1: Kengetallen gemeente Leiden	31
	Bijlage 2: Realisatie doelstellingen sportbeleid Leiden	35
	Bijlage 3: Vragenlijst verenigingen gemeente Leiden	39

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Leiden wil graag haar sportbeleid 'Startschot: kadernota Leids sportbeleid 2006-2010' evalueren, alvorens over te gaan tot het vaststellen van een nieuwe sportnota. Het huidige sportbeleid van de gemeente Leiden is vrij omvangrijk en kent vier beleidslijnen: (a) ruimte voor sport en kwaliteit van accommodaties, (b) ondersteuning sportverenigingen, (c) sportstimulering, en (d) samenwerking met andere sectoren. Om deze punten te evalueren en de focus voor het nieuwe beleidsplan te bepalen is de gemeente Leiden voornemens om bijeenkomsten met betrokkenen in het veld te houden om te peilen hoe zij de afgelopen beleidsjaren hebben ervaren. Hierbij is aandacht voor de evaluatie van de doelstellingen die zijn geformuleerd in het sportbeleid.

Eén van de partijen in het veld is de sportvereniging, een belangrijke pijler van het gemeentelijk sportbeleid. Niet alleen is het ondersteunen van verenigingen één van de vier beleidslijnen, daarnaast zijn verenigingen ook betrokken bij de andere beleidslijnen. Verenigingen maken gebruik van accommodaties en kunnen overschotten of tekorten ervaren in het gebruik van de accommodaties. Voor sportstimulering wordt met regelmaat een beroep gedaan op verenigingen om activiteiten te verzorgen, of om de deelnemers aan de stimuleringsactiviteiten de mogelijkheid te geven om lid te worden.

Vanwege deze prominente rol van verenigingen in het beleid van de gemeente Leiden hecht de gemeente belang aan een bijeenkomst met sportverenigingen over het gevoerde en toekomstige sportbeleid. Bij een dergelijke bijeenkomst hoort een adequate verslaglegging die richting geeft aan het toekomstig sportbeleid.

1.2 Opzet en werkwijze

De gemeente Leiden heeft het Mulier Instituut gevraagd om als deskundige onafhankelijke partij de bijeenkomst met de sportverenigingen voor te zitten en inhoudelijk vorm te geven. Om de bijeenkomst op een goede wijze inhoudelijk vorm te kunnen geven zijn er gesprekken gevoerd met de beleidsmedewerkers en wethouder Sport van de gemeente Leiden. Daarnaast is een korte vragenlijst uitgezet bij de sportverenigingen in Leiden om meer informatie te verkrijgen over de stand van zaken bij de sportverenigingen. De vragenlijst ging onder andere in op de belangrijkste knelpunten van de verenigingen, tevredenheid over accommodatie, ruimtebehoefte en verenigingsondersteuning. Tot slot is gebruik gemaakt van de bestaande informatie uit onder andere de stadsenquête en de jongerenpeiling van de gemeente Leiden. Op basis van bovenstaande informatie is een programma voor de bijeenkomst samengesteld, waarbij vooral belang werd gehecht aan een open discussie met sportverenigingen over het sportbeleid in Leiden en (beleidsmatige) kansen voor de toekomst. De algemene inleiding om een basis te geven voor de discussie bestond uit een bijdrage van de wethouder over het gevoerde sportbeleid (wat is wel gelukt, wat is niet gelukt), aangevuld met een bijdrage van het Mulier Instituut over de sportsituatie in Leiden vergeleken met landelijke resultaten. Hierbij was aandacht voor een beleidsmatige vergelijking, een vergelijking op basis van sportdeelname cijfers en een vergelijking op basis van de stand van zaken bij sportverenigingen. De informatie uit deze twee inleidingen werd samengevat in vijf discussiepunten waar verenigingen op konden

reageren. Dit had als doel om aanbevelingen op deze discussiepunten te kunnen formuleren zodat de accenten voor het nieuwe beleidsplan kunnen worden bepaald.

1.3 Leeswijzer

In deze rapportage wordt de structuur van de bijeenkomst voor verenigingen aangehouden. In het volgende hoofdstuk is aandacht voor het sportbeleid in Leiden, waarbij stil wordt gestaan bij het gevoerde sportbeleid, zoals is verwoord door de wethouder. Daarnaast is een vergelijking gemaakt met landelijk sportbeleid en wordt de sportdeelname in Leiden vergeleken met de landelijke sportdeelname. In het derde hoofdstuk staat de verenigingssport centraal. Hierin worden de resultaten gepresenteerd van de korte vragenlijst die is uitgezet bij de Leidse verenigingen voorafgaand aan de bijeenkomst.

In hoofdstuk vier wordt verslag gedaan van de bijeenkomst voor sportverenigingen. De inhoud van de discussies en de hieruit voortvloeiende conclusies en aanbevelingen worden hierin weergegeven. De rapportage wordt in hoofdstuk vijf afgesloten met een slotbeschouwing, waarin vooruit wordt gekeken naar het jaar 2010 en wordt aangegeven welke kansen er zijn voor het sportbeleid in Leiden. Hierbij is aandacht voor beleidsevaluatie en beleidsontwikkeling in het algemeen, en meer specifiek voor de verenigingssport.

2. Sportbeleid en sportdeelname

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ministerie van VWS) zet landelijk de lijnen van het sportbeleid uit. Met de nota *Tijd voor Sport* heeft het ministerie brede contouren uitgezet voor gemeentelijk sportbeleid met de pijlers 'Bewegen', 'Meedoen' en 'Presteren'. In Leiden wordt gewerkt met 'Startschot', de kadernota Leids sportbeleid 2006-2010. Deze kadernota sluit aan op het landelijk sportbeleid. In dit hoofdstuk staan deze kadernota en de uitvoering van het beleid uit deze nota centraal.

2.1 Startschot kadernota Leids sportbeleid 2006-2010

Het sportbeleid van gemeente Leiden kent vier beleidslijnen: ruimte/kwaliteit, ondersteuning sportverenigingen, sportstimulering en samenwerking met andere sectoren. Daarnaast lijkt topsport hard op weg om de vijfde beleidslijn in het sportbeleid te worden voor de gemeente Leiden. Topsport is nog niet als zodanig benoemd, maar in 'Startschot' neemt topsport al wel een prominente rol in. De prominentere rol van topsport sluit aan op landelijke ontwikkelingen, zoals de pijler 'presteren' in de nota *Tijd voor Sport* en in het Olympisch Plan.

In het sportbeleid van de gemeente Leiden zijn duidelijk kwantificeerbare doelen gesteld. Dit biedt handvatten bij de evaluatie van het sportbeleid. Gemeente Leiden hanteert voor kaderstelling en beleidsontwikkelingen effectindicatoren, prestatie-indicatoren en kengetallen. De effectindicatoren hebben betrekking op de sportdeelname van 12-17 jarigen en 18-75 jarigen. Hierbij ontbreken het zicht op de sportdeelname van 6-11 jarigen en de verschillen in sportdeelname binnen de groep volwassenen (18-75 jaar). Wel is aandacht voor het beweeggedrag van ouderen (55 jaar en ouder). In het geval van voorzieningen wordt aandacht besteed aan de beoordeling van de inwoners ten aanzien van de hoeveelheid van sportvoorzieningen en de kwaliteit van de gebouwen. Prestatie-indicatoren zijn gericht op het aantal beschikbare sportvelden en banen, aantal gesubsidieerde jeugdsportactiviteiten, aantal beschikbare uren in zwembaden, cursussen en scholingsactiviteiten, sportondersteuning en in het kader van sportstimulering het aantal waarderingssubsidies jeugdsport, gesubsidieerde jeugdsportactiviteiten en gesubsidieerde sportevenementen. De kengetallen die de gemeente Leiden hanteert zijn divers en omvangrijk. Een overzicht hiervan is opgenomen in de bijlage (bijlage 1). De kengetallen hebben onder andere betrekking op sportbeoefening van verschillende doelgroepen, sportstimulering en het gebruik van sportvoorzieningen en de tevredenheid over deze voorzieningen.

Om bovenstaande indicatoren en kengetallen te meten wordt geput uit de stadsenquête en de jongerenpeiling. Het is wenselijk om te komen tot één monitor en deze versnippering van informatie te voorkomen. Door de gegevens op verschillende manieren te verzamelen ontstaan namelijk niet vergelijkbare cijfers. Daarnaast is het met de genoemde informatiebronnen niet mogelijk om een sluitend antwoord te geven voor alle opgestelde indicatoren. Maar is bijvoorbeeld ook geen informatie voorhanden over de basisschoolleerlingen (6-11 jaar), waar vanuit sportstimulering wel veel aandacht voor is.

In de afgelopen jaren zijn veel doelstellingen uit de kadernota behaald. In het overzicht van de belangrijkste resultaten van de afgelopen 3½ jaar springen vooral de ruimtelijke maatregelen eruit. De eerste stappen zijn gezet voor een integraal accommodatieplan en er zijn verschillende herinrichtingsplannen voor sportterreinen opgesteld en uitgevoerd. Dit heeft echter nog niet tot

de gewenste uitbreiding van de sportvoorzieningen voor hockey en tennis geleid. De gemeente Leiden ontbeert het aan de ruimte om deze uitbreidingen te realiseren.

Het ondersteunen van verenigingen is vormgegeven door samenwerking met het Sportbedrijf, de KNVB en Sportservice Zuid-Holland. Maar het is niet gelukt een voorgenomen nieuw tariefstelsel op te zetten.

In de bijlage is een meer uitgebreide toelichting opgenomen over welke doelstellingen wel en niet zijn gehaald (bijlage 2).

2.2 Sportdeelname

Van de Leidse volwassen bevolking sport 64 procent ten minste 12 keer per jaar. De sportdeelname in Leiden is voor volwassenen in vergelijking met landelijke cijfers bovengemiddeld (Breedveld e.a. 2008). Zo laat de leeftijdsgroep 35-49 jaar een sportdeelname (ten minste 12 keer per jaar) van 68 procent zien in Leiden, in vergelijking met een landelijk gemiddelde van 61 procent. De Leidse bevolking van 50 jaar en ouder sport daarentegen iets minder dan de 50-plussers in de rest van Nederland. Voor de leeftijdsgroep 50-64 jaar is de sportdeelname in Leiden 58 procent ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 60 procent. Van de 65-plussers neemt 38 procent deel aan sport in vergelijking met een sportdeelname van 44 procent van de 65-79 jarigen in landelijk onderzoek. Maar een nuancering ten aanzien van de sportdeelname is op zijn plaats. Leiden is een gemeente met een relatief hoog opleiding- en inkomensniveau, waarvan bekend is dat dit een positieve invloed heeft op de sportdeelname.

De redenen om niet aan sport deel te nemen komen redelijk overeen met de landelijke resultaten. Geen tijd, te oud of gezondheidsredenen, en geen interesse zijn de voornaamste redenen om niet aan sport deel te nemen.

De tevredenheid van de Leidenaren over de sportmogelijkheden, de hoeveelheid sportvoorzieningen en de kwaliteit van sportvoorzieningen is voldoende, getuige de gemiddelde beoordeling van een ruime zeven.

De mate waarin in Leiden aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen wordt voldaan is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde (beiden 60%) (Hildebrandt e.a. 2008). Alleen de jongeren in Leiden scoren afgaand op de Jongerenpeiling van de GGD Hollands Midden onder het landelijk gemiddelde ten aanzien van het voldoen aan de beweegnorm (respectievelijk 21% en 26%). De volwassen inwoners van Leiden voldoen vaker aan de fitnorm dan in de rest van Nederland het geval is (respectievelijk 27% en 16%). Alleen de 65-plussers noteren een lagere score op de fitnorm (6%) en de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (48%) dan het landelijk gemiddelde (respectievelijk 12% en 54%¹).

¹ Landelijke cijfers zijn gebaseerd op de leeftijdsgroep 65-74 jaar. Waarbij opgemerkt kan worden dat van de leeftijdsgroep 75-plus 7% voldoet aan fitnorm en 49% aan Nederlandse Norm Gezond Bewegen (Hildebrandt e.a. 2008).

2.3 Conclusie

De gemeente Leiden heeft veel om trots op te zijn. Het is een gemeente met een bovengemiddelde sportdeelname en de burgers zijn tevreden over de sportmogelijkheden in de gemeente. Niettemin zijn er ook verbeterpunten aan te wijzen op basis van de beschikbare gegevens. De sportdeelname en het beweeggedrag van de jeugd verdient nog altijd aandacht. Maar daarnaast vragen ook de ouderen om aandacht. De leeftijdsgroep van 50 jaar en ouder blijft achter in de sportdeelname ten opzichte van het landelijk gemiddelde, waar de andere leeftijdsgroepen er boven zitten. En de 65-plussers voldoen minder vaak aan de fitnorm dan landelijk bekend is, waar de rest van de volwassenen bovengemiddeld voldoen aan de fitnorm. Tot slot zijn onvoldoende cijfers voorhanden om op alle indicatoren een uitspraak te doen, en zijn de in dit hoofdstuk gepresenteerde gegevens afkomstig van verschillende bronnen. Hierdoor is het moeilijk om de sportdeelname van de jeugd te vergelijken met die van de volwassenen. Het is aan te bevelen om te komen tot één sportmonitor waarin meer informatie wordt verzameld en alle leeftijdsgroepen, ook 6-11 jarigen, worden meegenomen.

3. Sportverenigingen

Sportverenigingen nemen in de sportwereld een prominente plek in en zijn waardevol voor de maatschappij. In de Leidse kadernota wordt opgetekend dat “sportverenigingen niet alleen een mogelijkheid bieden voor mensen om aan hun favoriete sport te doen, maar zij bieden ook een ontmoetingsplek, geven sociale binding en voegen iets wezenlijks toe aan het voorzieningenniveau en de levendigheid in de wijken.” (gemeente Leiden, 2006: p.41). In dit hoofdstuk beschrijven we de situatie van de Leidse sportverenigingen en vergelijken deze waar mogelijk met de uitkomsten van de landelijke Verenigingsmonitor uit 2008 (van Kalmthout e.a., 2009).

3.1 Verenigingsmonitor

In samenspraak met de gemeente Leiden is een korte vragenlijst voor verenigingen opgesteld. De vragen in deze lijst zijn ontleend aan de landelijke Verenigingsmonitor die het Mulier Instituut jaarlijks uitvoert onder een landelijk, representatief panel van sportverenigingen. De vragenlijst behandelde een aantal onderwerpen: knelpunten in de vereniging, tevredenheid over het gebruik van gemeentelijke sportaccommodatie(s), -velden e.d., ruimtebehoefte, samenwerking, sportstimulering en verenigingsondersteuning. De complete vragenlijst is opgenomen in de bijlage (bijlage 3).

De ruim honderd sportverenigingen in Leiden zijn allemaal uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. In dit hoofdstuk worden de gegevens van 24 verenigingen gepresenteerd. Het aantal reacties is vrij klein maar het vertegenwoordigt toch ongeveer een kwart van de verenigingen. In de bijeenkomst werd door de aanwezige verenigingen betreurd dat weinig verenigingen op de vragenlijst hadden gereageerd en dat niet duidelijk was welk type vereniging de vragenlijst had ingevuld. Ondanks deze kanttekening konden de aanwezige verenigingen zich wel redelijk vinden in de gepresenteerde gegevens. Het resultaat was behoorlijk herkenbaar.

Aangezien niet kan worden getoetst of de responsgroep representatief is voor alle Leidse sportverenigingen moeten de resultaten meer als indicatie of aanwijzing worden beschouwd voor de stand van zaken van het sportverenigingsleven in Leiden. De resultaten mogen niet zomaar gegeneraliseerd worden naar alle Leidse sportverenigingen. In de presentatie van de resultaten wordt dan ook veelal gewerkt met grafieken en worden weinig concrete cijfers genoemd. Daar waar mogelijk wordt in de presentatie van de gegevens een vergelijking gemaakt met cijfers uit de landelijke Verenigingsmonitor 2008 (VMT 2008).

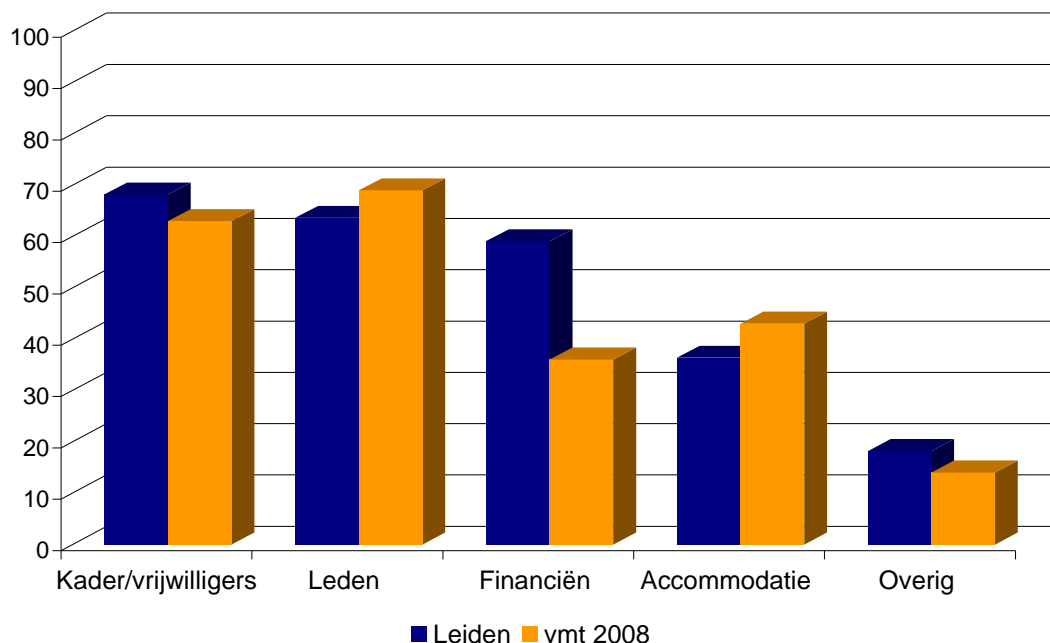
3.2 Sportverenigingsleven in Leiden

3.2.1 Knelpunten en zorgen

De verenigingen konden in totaal drie belangrijke knelpunten of punten van zorgen aangeven. Een enkele vereniging geeft aan dat zij momenteel geen knelpunten of zorgen heeft. Landelijk ligt dit aantal sportverenigingen op 13 procent.

Het belangrijkste knelpunt dat verenigingen ervaren is kader/vrijwilligers op de voet gevolgd door leden (figuur 3.1).

Figuur 3.1 Knelpunten/zorgen bij verenigingen (% verenigingen)

Landelijk liggen de verhoudingen anders en maken verenigingen zich iets meer zorgen over leden dan over kader en vrijwilligers. Maar ook landelijk vormen dit de twee belangrijkste knelpunten voor verenigingen gevolgd door accommodatie en financiën.

Kader

Bij het kader hebben verenigingen vooral te maken met een tekort aan trainers en leiders/scheidsrechters voor wedstrijden. Daarnaast is het moeilijk om bestuursleden te vinden en mensen voor bepaalde (andere) taken/commissies.

Leden

Voor wat betreft leden hebben verenigingen vooral weinig aanwas van nieuwe leden en vormt ledenwerving een probleem. Er is veel verloop van leden. Een enkele vereniging heeft te maken met vergrijzing of een gebrek aan vrouwelijke competitie spelers.

Financiën

Verenigingen maken zich vaak zorgen over het vinden en behouden van sponsors. Ze hebben te maken met hoge huurlasten en willen graag de contributie laag houden. Ook het sluitend krijgen van de begroting is een bron van zorg. Dat deze zorgen prominenter aanwezig zijn in gemeente Leiden dan in de landelijke Verenigingsmonitor kan het gevolg zijn van de doorzettende financiële crisis vanaf het moment dat de landelijke Verenigingsmonitor (oktober 2008) heeft plaatsgevonden. Het is aannemelijk dat de zorgen over de financiële situatie in het afgelopen jaar zijn toegenomen.

Accommodatie

Het onderhoud en de ouderdom van de accommodatie baart de verenigingen soms zorgen. Ook het gebrek aan ruimte (te klein), de beschikbaarheid en de schoonmaak noemen verenigingen als knelpunt.

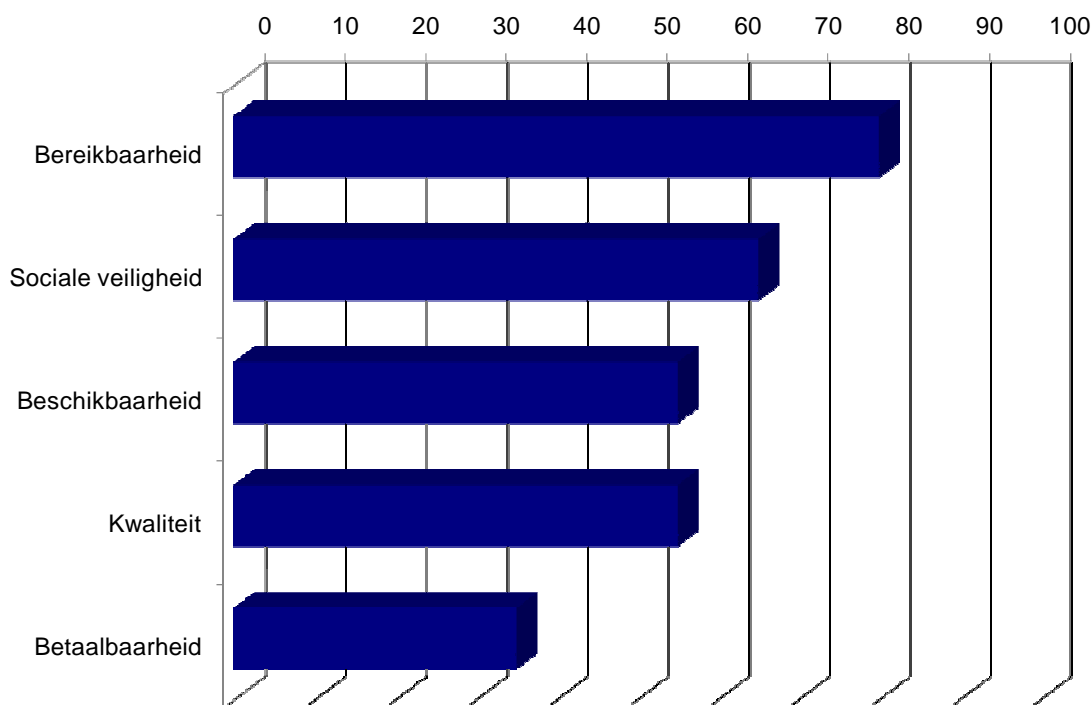
Overig

Vervoer naar wedstrijden (onvoldoende ouders om te rijden) en regelgeving noemen verenigingen hierbij als knelpunt.

3.2.2 Gemeentelijke sportvoorzieningen

De verenigingen in Leiden zijn lang niet altijd tevreden over de gemeentelijke sportaccommodatie(s), -veld(en), -zalen of andere sportlocaties die zij huren van de gemeente. Verenigingen zijn het meest tevreden over de bereikbaarheid van de gemeentelijke sportvoorzieningen en het minst tevreden over de betaalbaarheid (figuur 3.2).

Figuur 3.2 Tevredenheid gemeentelijke sportvoorzieningen (% verenigingen (zeer) tevreden)

Verenigingen hebben hun (on)tevredenheid ten aanzien van de verschillende aspecten kort toegelicht.

Bereikbaarheid

Verenigingen zijn tevreden over de bereikbaarheid met de auto en de fiets en het aantal parkeervakken. Ontevreden zijn ze over de bereikbaarheid met het openbaar vervoer, het veilig oversteken en de begaanbaarheid.

Sociale veiligheid

Verenigingen zijn tevreden over de ligging van de voorziening in een wijk of sportpark. Maar de verenigingen als negatief punt de slechte verlichting van fietspaden, aanwezigheid van donkere hoeken en diefstal.

Beschikbaarheid

De mogelijkheid om extra uren te huren stemt verenigingen tevreden. Ontevredenheid is er over het niet voldoen aan de gewenste tijdstippen en de toewijzing van incurante tijdstippen.

Kwaliteit

Verenigingen zijn tevreden over het onderhoud en de kwaliteit van veld en/of zaal. Ontevreden zijn ze over de verouderde of slechte accommodatie en de staat van de kleedkamers.

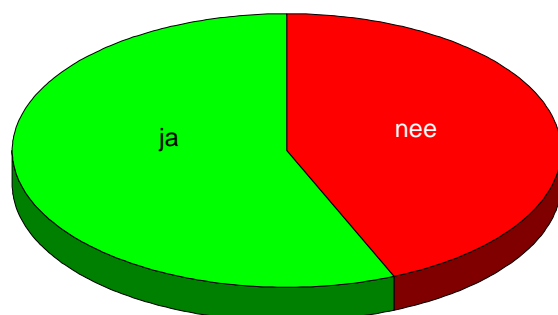
Betaalbaarheid

De verenigingen die tevreden zijn geven aan dat ze te maken hebben met redelijke huurkosten. Andere verenigingen zijn juist ontevreden over de hoogte van de huur en met name de prijs/gebruik verhouding en de stijging van de huur. Uit de enquêtegegevens is niet op te maken welk type vereniging (bijvoorbeeld binnen-, buitensport) tevreden of ontevreden is.

Ruimte behoefte

Bijna drie vijfde van de verenigingen geeft aan de komende twee jaar behoefte te hebben aan extra ruimte (zalen, velden etc.) (figuur 3.3).

Figuur 3.3 Behoeftte aan extra ruimte (% verenigingen)

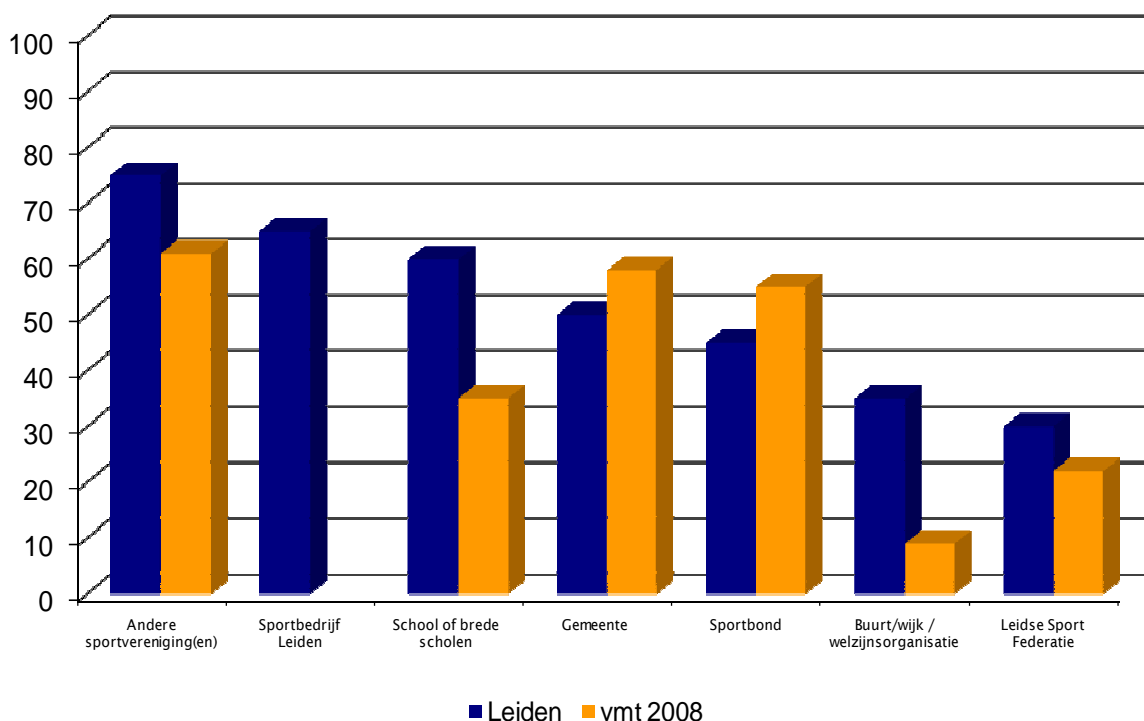

Een aantal verenigingen heeft behoefte aan een extra zaal of zalen met name in de winterperiode. Verder worden door verenigingen ruimten genoemd als sponsor- of businessruimte, opleidingslokalen, workshopruimte en extra banen.

3.2.3 Samenwerking verenigingen

Verenigingen in Leiden hebben de afgelopen twee jaar (seizoenen) het meeste samengewerkt met andere sportverenigingen en het Sportbedrijf Leiden (figuur 3.4). Een paar verenigingen werkt met geen enkele van de genoemde organisatie samen. Landelijk werkt een vijfde van de verenigingen niet samen.

Figuur 3.4 Samenwerking met organisaties (% verenigingen)

In de grafiek wordt een vergelijking gemaakt met landelijke gegevens. Daarbij is voor Sportbedrijf Leiden geen landelijke vergelijking mogelijk. De Leidse Sport Federatie is vergeleken met de lokale sportservice/sportraad.

In vergelijking met de landelijk gegevens wordt in Leiden vaker samengewerkt met (brede) scholen en met buurt-/wijk- en welzijnsorganisaties. Dit valt waarschijnlijk te verklaren door de stedelijkheid van Leiden. In grotere steden worden vaker BOS-projecten uitgevoerd en gewerkt met buurt(sport)werk. Dat maakt meer samenwerking met organisaties op die terreinen mogelijk.

Een enkele vereniging werkte samen met: naschoolse opvang, jeugdorganisaties, provinciale sportservice/sportraad, Olympisch steunpunt of (sport)fysiotherapeut/zorginstelling/huisarts.

De meeste samenwerking heeft betrekking op het samen organiseren van sportactiviteiten zoals schoolsport, workshops, clinics, wedstrijden. Een andere vorm van samenwerking is het gebruiken van elkaars gebouwen en accommodaties.

De helft van de verenigingen heeft behoefte aan meer samenwerking de komende twee jaar. Een paar verenigingen denken daarbij aan het verbeteren van de accommodatie of de omgeving ervan, uitbreiding van de samenwerking in de richting van kader, naschoolse opvang en scholen (ledenwerving).

3.2.4 Sportstimulering en verenigingsondersteuning

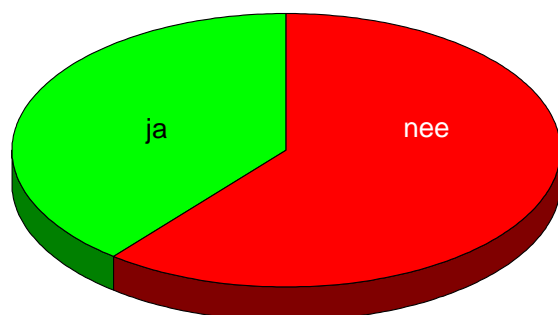
Een derde van de verenigingen is de afgelopen twee jaar betrokken geweest bij sportstimuleringsprojecten (gericht op jeugd, ouderen of mensen met een beperking of chronische aandoening) van de gemeente of andere organisaties (figuur 3.5).

Figuur 3.5 Deelname sportstimuleringsprojecten (% verenigingen)

De sportstimuleringsprojecten waar verenigingen aan deelnamen richten zich allemaal op de doelgroep jeugd. Een paar projecten waren gericht op ouderen, één op mensen met een beperking en één op alleenstaanden. Ook uit de landelijke gegevens blijkt dat verenigingen zich veelal richten op sportstimulering bij de jeugd en als tweede belangrijke groep de ouderen.

Figuur 3.6 Plannen om zich op bepaalde groepen leden te gaan richten (% verenigingen)

Twee vijfde van de verenigingen heeft plannen om zich extra op bepaalde groepen leden te gaan richten (figuur 3.6). Ook hierbij vormt de jeugd de belangrijkste doelgroep voor de verenigingen. Daarnaast is er aandacht voor mensen met een beperking, allochtonen, studenten en 45-plussers.

Een paar verenigingen hebben de afgelopen twee jaar gebruik gemaakt van verenigingsondersteuning zowel bij de sportbond, de gemeente als het sportbedrijf. De verenigingen die gebruik hebben gemaakt van ondersteuning zijn tevreden over de geboden ondersteuning.

3.3 Conclusie

De respons op de verenigingsvragenlijst was beperkt, hetgeen vragen oproept over de representativiteit van de uitkomsten. Niettemin konden verenigingen zich goed herkennen in de gepresenteerde uitkomsten.

De verschillen tussen de verenigingen uit Leiden en de rest van Nederland lijken beperkt. Vermoedelijk is door de aanhoudende recessie financiën op dit moment een grotere zorg en knelpunt in Leiden dan vorig jaar in de landelijke peiling het geval was. Toch blijven kader/vrijwilligers en leden de grootste knelpunten. Daarnaast bestaat in de gemeente Leiden vooral onvrede over de betaalbaarheid van de accommodaties en is er behoefte aan meer ruimte. Verenigingen werken veel samen met het onderwijs en de jeugd vormt een belangrijke doelgroep voor de verenigingen. Het gebruik van verenigingsondersteuning is gelet op de aangegeven knelpunten en de beleidsmatige aandacht van de gemeente op dit gebied beperkt.

4. Discussiebijeenkomst verenigingen

In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van de discussie over het gevoerde en toekomstige sportbeleid tijdens de bijeenkomst met de sportverenigingen uit Leiden. Bij deze bijeenkomst was een dertigtal verenigingen aanwezig uit diverse takken van sport. Zowel de binnensport als de buitensport waren vertegenwoordigd.

Dit hoofdstuk is opgebouwd op basis van de discussiepunten die aan bod zijn gekomen. Aan het eind van het hoofdstuk worden de conclusies geformuleerd die voortkomen uit de discussies.

4.1 Verenigingsondersteuning

In het vorige hoofdstuk werd vastgesteld dat beperkt gebruik wordt gemaakt van verenigingsondersteuning door de verenigingen die de vragenlijst hebben geretourneerd², terwijl deze verenigingen wel aangeven knelpunten te ervaren. Verenigingsondersteuning is één van de beleidslijnen van de gemeente. Wat moet er gebeuren om ervoor te zorgen dat verenigingen hier meer gebruik van maken en aan wat voor ondersteuning zou behoefte bestaan?

Verenigingen geven aan niet precies te weten wat allemaal onder verenigingsondersteuning valt en wat de gemeente hier precies in doet. Ze hebben wel duidelijk behoefte aan ondersteuning, bijvoorbeeld door middel van verenigingsmanagers of hulp bij het werven van vrijwilligers en sponsoren of de ledenadministratie. Een deel van de ondersteuning zoeken (en vinden) verenigingen bij de eigen sportbond. De voetbalverenigingen waren in dit kader tevreden over de samenwerking met de KNVB en tussen de veertien samenwerkende voetbalverenigingen onderling. De verenigingen zien potentie in een sportmanager die geld genereert bij het bedrijfsleven, vooral ten gunste van de topsport, en cursussen verzorgt bij amateurverenigingen hoe zij de sponsorwerving en het sponsorbeleid beter kunnen vormgeven. Sponsoring vormt mede door de huidige recessie voor een aantal verenigingen een struikelblok. Het is moeilijker om huidige contracten verlengd te krijgen en om nieuwe sponsoren te vinden. Dat is niet alleen zichtbaar in de topsport maar ook bij de amateurverenigingen. Wellicht dat de gemeente hier een rol kan spelen, door het maatschappelijk verantwoord ondernemen bij de bedrijven in de gemeente te bevorderen. Hierbij wordt gedacht aan kortingen op gemeentelijke belastingen of een vorm van compensatie voor bedrijven die investeren in de verenigingssport in Leiden.

In de contacten die de verenigingen met betrekking tot (ver)bouwplannen met de gemeente hebben, overheerst de ontevredenheid. De verenigingen lopen er tegen aan dat zij binnen de gemeente met verschillende afdelingen te maken hebben en dat zij te weinig hulp krijgen om het woud van regelgeving het hoofd te bieden. Zij stellen voor dat de gemeente in de sport met een 1-loket gedachte gaat werken, vergelijkbaar met de evenementenmanager die in Leiden actief is. Deze evenementenmanager heeft gezorgd voor een bundeling van allerlei zaken zodat het makkelijker is geworden om voor evenementen zaken te regelen met de gemeente. De verenigingen zien in het Sportbedrijf een mogelijk centraal aanspreekpunt.

² Hierbij dient opgemerkt te worden dat slechts een deel van de verenigingen heeft gerepsondeerd. Hierdoor bestaan twijfels over de representativiteit van de responsgroep en de generaliseerbaarheid van de antwoorden.

4.2 Sportstimulering

Sportstimulering is in gemeente Leiden vooral gericht op de jeugd. Hierbij wordt geregeld samenwerking met scholen gezocht. Zo worden bijvoorbeeld veel schoolsporttoernooien gehouden. Verenigingen geven overigens aan dat ledenwerving alleen niet genoeg is, maar dat ook aandacht voor ledenbehoud moet zijn. Dit is vooral moeilijk in de leeftijdsgroep 16-18 jaar. Daar wordt een grote uitloop geconstateerd.

Verenigingen zijn van mening dat er een stimulerende werking uitgaat van sport op school en vinden dat daar weer meer aandacht voor moet komen. De combinatiefunctionaris kan daar een belangrijke rol in spelen.

De lagere sportdeelname van ouderen en eveneens het minder voldoen aan de fitnorm door ouderen roept de vraag op of niet meer aandacht moet uitgaan naar ouderen. De meeste verenigingen geven aan dat de leeftijdsgroep van 50 jaar en ouder niet hun prioriteit heeft. Niet alle sporten zijn ook even geschikt om op oudere leeftijd te beoefenen. De zwemvereniging en de schaatsverenigingen zien echter voldoende mogelijkheden om ook deze leeftijdsgroep aan te spreken. De algemene conclusie is dat de verenigingssport zich vooral op de jeugd blijft richten, maar dat zij de ouderen niet wil vergeten. De verenigingen zien graag dat de gemeente hen betreft bij sportstimuleringsbeleid voor ouderen als dit wordt opgenomen in de volgende sportnota.

Een andere groep die volgens een aantal verenigingen niet vergeten mag worden, is de groep mensen met een beperking. De problemen waar deze groep mee te maken heeft, zijn het vervoer en de toegankelijkheid van accommodaties. Deze twee zaken staan vaak de sportdeelname van mensen met een beperking in de weg.

4.3 Samenwerking

In gemeente Leiden wordt veel samengewerkt door verenigingen en scholen. Daarnaast heeft ook de gemeente een goede relatie met de meeste verenigingen. Maar niet alle samenwerkingsverbanden hebben het gewenste resultaat. Waar de ene vereniging er in slaagt om een succesvolle samenwerking met een school op te zetten, ervaart de andere vereniging hierbij problemen. Door kennisuitwisseling, het overdragen van 'goede voorbeelden' en 'minder goede voorbeelden', kan worden geleerd van de fouten van de één en de succesfactoren van de ander.

De verenigingen in Leiden vinden dat in de kennisdeling wel wat te verbeteren is. Maar het is nog onduidelijk hoe dit goed vorm te geven. Hier kan een rol weggelegd zijn voor het Sportbedrijf of de Leidse Sport Federatie die bijvoorbeeld middels een nieuwsbrief dergelijke kennis vergaren en ontsluiten.

Verenigingen vinden dat de gemeente Leiden meer aandacht moet hebben voor regionale samenwerking. Verenigingen werken al samen met verenigingen uit de regio en ook inwoners van Leiden sporten in de omgeving. Ook maken inwoners van andere gemeenten gebruik van sportmogelijkheden in Leiden. Een samenwerking van de gemeente Leiden met omliggende gemeenten kan bijvoorbeeld zinvol zijn door gebruik te maken van elkaars overschotten en tekorten ten aanzien van sportvelden en sporthallen. De noodzaak voor aanvullende voorzieningen en de plaatsbepaling hiervan kan worden afgestemd met omliggende gemeenten. Naast de samenwerking met andere gemeenten wordt meer aandacht gevraagd voor de samenwerking met andere sectoren binnen de gemeente Leiden. Vooral de samenwerking sport en economie, en sport en gezondheid verdienen meer aandacht. Het intensiveren van deze

samenwerkingsverbanden kan het politieke bewustzijn voor het belang van sport bevorderen en mogelijk leiden tot een groter sportbudget.

4.4 Accommodaties

De burgers mogen dan positief hebben geoordeeld over de mogelijkheden om te sporten, de verenigingen hebben wel wat aan te merken op het aanbod aan sportaccommodaties. Vooral het onderhoud van accommodaties is volgens de verenigingen voor verbetering vatbaar. De verenigingen onderkennen dat hierin de laatste jaren wel veel verbeterd is, maar geven aan dat het onderhoud nog altijd niet optimaal is. Ook de schoonmaak kan beter, vooral bij de gymzalen. De verenigingen vinden dat er ondanks de aanpassingen in de afgelopen jaren een tekort aan sportruimte is en dat veel accommodaties verouderd zijn. Verenigingen vragen daarom de gemeente om ook in het volgende beleidsplan aandacht te hebben voor de accommodatieproblematiek.

Verenigingen zien mogelijkheden in het inruilen van meer gymzalen voor één sporthal.

Gymzalen zijn afgestemd op de wensen van het onderwijs en bieden niet een ideale ruimte voor sportbeoefening. Sporthallen zijn wel ingericht voor de sport en voldoen aan de eisen die de sportbonden voor competitiegebruik stellen. De verenigingen denken door het inwisselen meer functionele sportruimte te creëren zonder dat dit ten koste gaat van de mogelijkheden van het onderwijs, omdat deze ook gebruik kunnen maken van een sporthal. De locatiekeuze is in deze wel belangrijk. Mogelijk dat een ruimteonderzoek meer inzicht kan bieden in de noodzaak van uitbreiding en eventuele locatiekeuze.

De ontwikkeling van het Huis voor de Sport wordt door de verenigingen als positief ervaren. Hier wordt duidelijk geïnvesteerd om de kwaliteit van de sportvoorzieningen te verbeteren. Een ander punt dat in dit kader moet worden genoemd is het tarievenstelsel. Hier is al veel over gezegd en geschreven in de gemeente Leiden. Op dit punt is niet uitvoerig ingegaan, maar desalniettemin wilden verenigingen hier wel graag wat over melden. De sportverenigingen vinden dat er meer geld voor sport moet worden vrijgemaakt, zodat de tarieven kunnen worden verlaagd. Het gaat hierbij vooral om de tarieven van de verenigingen die nu een groot deel van de kostprijs betalen, zoals de tennisverenigingen. De verenigingen wensen een aanpassing van het tarievenstelsel die zo wordt vormgegeven dat geen enkele vereniging een hoger tarief hoeft te gaan betalen.

4.5 Topsport

Verenigingen in Leiden zijn ervan overtuigd dat topsport een positieve uitwerking heeft op de breedtesport. Topsporters vormen een rolmodel dat kinderen kan enthousiasmeren om deel te nemen aan sport. De verenigingen denken mee te kunnen liften op het succes van de topsporters en van topsportevenementen. Vooral in het laatste zien verenigingen veel mogelijkheden. De verenigingen willen de gemeente graag stimuleren om het accent meer op topsportevenementen te leggen en (top)sport zo zichtbaarder te maken in de stad. Daarvoor zijn overigens wel betere accommodaties nodig. In veel van de huidige accommodaties kunnen dergelijk evenementen niet gehouden worden, omdat ze niet aan de huidige topsporteisen voldoen.

De 70.000 euro die de gemeente op dit moment investeert in de topsport is volgens de verenigingen zeker niet te veel. De verenigingen vragen zich af of dit wel voldoende is en hoe dit geld wordt besteed. Verenigingen zien mogelijkheden om het budget uit te breiden door het te verbinden aan city marketing en ook het bedrijfsleven aan boord te halen.

De verenigingen zijn blij met het Olympisch Plan. Hiermee wordt meer aandacht gevraagd voor sport en wordt een ontwikkeling in gang gezet waar de verenigingen van kunnen profiteren. Aandacht voor het Olympisch Plan in de gemeente Leiden kan volgens de verenigingen een positieve uitwerking hebben op de sport in Leiden.

4.6 Overig

In de discussie met de verenigingen zijn naast de bovengenoemde vijf discussiepunten nog een drietal andere punten besproken: de combinatiefunctionaris, transparantie van het financieel beleid en het vergroten van het sportbudget.

Combinatiefunctionaris

De nieuwe rijksregeling combinatiefunctionarissen levert voor verenigingen kansen op. Dit beseffen de verenigingen in de gemeente Leiden ook. De gemeente ziet deze kansen ook maar de besluitvorming rondom de combinatiefunctionarissen is mede door de vereiste cofinanciering nog niet afgerond. De verenigingen hebben deze bijeenkomst aangegrepen om nogmaals hun wens uit te spreken dat de gemeente Leiden het voornemen om combinatiefunctionarissen aan te stellen doorzet. Zij zijn van mening dat deze combinatiefunctionaris, werkend vanuit de sportvereniging, hen kan helpen bij het organiseren van activiteiten voor de scholen en kan fungeren als een soort verenigingsmanager voor meerdere sportverenigingen.

Transparantie

De verenigingen weten dat de gemeente een sportbudget van 5,5 miljoen euro tot haar beschikking heeft. Het is alleen onduidelijk waar dit geld in wordt geïnvesteerd. De verenigingen vragen zich af of de gemeente wel voldoende gebruik maakt van allerlei financiële mogelijkheden die de overheid biedt. Daarnaast denken de verenigingen dat in de samenwerking met het bedrijfsleven meer te realiseren valt op sportgebied. Doordat verenigingen maar een beperkt deel van de 5,5 miljoen euro terug zien in de verenigingssport hebben ze de idee dat dit sportbudget anders besteed kan worden. Meer transparantie in het financiële beleid kan vragen en twijfels wegnemen en meer begrip creëren voor gemeentelijke besluitvorming.

Vergroten sportbudget

De belangrijkste boodschap van de bijeenkomst was toch wel dat de verenigingen vinden dat er meer geld beschikbaar moet worden gesteld voor sport in Leiden. De 5,5 miljoen euro die de gemeente Leiden voor sport uittrekt is in vergelijking met andere gemeenten niet royaal, zo geven de wethouder en de verenigingen aan. De meeste aanbevelingen die de verenigingen naar voren hebben gebracht vragen om extra investeringen. Bijvoorbeeld het investeren in nieuwe accommodaties of het renoveren van oude accommodaties. Het verlagen van de tarieven vraagt evenals de extra aandacht voor topsport (evenementen) om structureel meer geld voor sport. In de gemeente wordt belang gehecht aan sport, en sport wordt voor meer doeleinden gebruikt, maar het budget voor sport blijft nog altijd relatief beperkt. Verenigingen vinden dat als er meer verantwoordelijkheden bij de sport worden neergelegd en sport belangrijker wordt binnen het gemeentelijk beleid, dat dit belang ook, door een uitbreiding van het sportbudget, moet doorklinken in de gemeentelijke begroting.

4.7 Conclusie

De sportverenigingen hebben zich in de discussie duidelijk uitgesproken voor meer geld voor de sport in Leiden om de mogelijkheden van de sport te vergroten. Hierbij zien zij potentie in de rijksregeling combinatiefunctionarissen en een samenwerking met andere sectoren in de gemeente Leiden. Vooral samenwerkingsverbanden tussen sport en economie en sport en gezondheid zijn vaak genoemd. Daarnaast zijn de sportverenigingen van mening dat de samenwerking met het bedrijfsleven in Leiden kan worden vergroot, wanneer de gemeente hier een beleid voor gaat voeren met bijvoorbeeld een stimuleringsregeling voor bedrijven die investeren in de lokale sport.

Het gewenste extra sportbudget kent verschillende bestemmingen. Allereerst wordt door verenigingen gewezen op de noodzaak van meer, betere en betaalbare sportvoorzieningen. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor de topsport, waarbij vooral een inzet op topsportevenementen, om de zichtbaarheid van de sport in de stad te vergroten, de goedkeuring van de verenigingen kan wegdragen.

Ongeacht een uitbreiding van het sportbudget pleiten de verenigingen voor meer transparantie in de verdeling van het sportbudget. Ze willen zien waar het geld naar toe gaat. Daarnaast is er behoefte aan één loket voor sportzaken, waarbij door verenigingen wordt gerefereerd aan de in Leiden actieve evenementenmanager voor evenementenzaken.

5. Slotbeschouwing

De gemeente Leiden heeft in 2006 de nota 'Startschot: kadernota sportbeleid in Leiden 2006-2010' laten verschijnen. Deze nota is leidend geweest voor het sportbeleid van de afgelopen jaren. Nu het laatste jaar van de beleidsperiode nadert is het voor de gemeente Leiden tijd voor beleidsevaluatie en beleidsontwikkeling. De gemeente Leiden wil hiervoor bijeenkomsten met het veld houden. Eén van deze bijeenkomsten is een bijeenkomst met de sportverenigingen in Leiden. Het Mulier Instituut is gevraagd om deze bijeenkomst voor te zitten en inhoudelijk vorm te geven. De resultaten van deze bijeenkomst zijn verwerkt in deze rapportage. In dit laatste hoofdstuk volgt een terugblik op het gevoerde sportbeleid en wordt vooruitgekeken naar 2010 en worden richtingen aangegeven waarin de gemeente Leiden haar sportbeleid kan ontwikkelen.

Kernpunten uit beleid 2006–2010

De gemeente Leiden heeft een breed georiënteerde kadernota uitgebracht. Het beleid dat hierin werd beschreven is terug te brengen tot vier beleidslijnen: ruimte/kwaliteit, ondersteuning sportverenigingen, sportstimulering en samenwerking met andere sectoren. Daarnaast lijkt topsport hard op weg om de vijfde beleidslijn in het sportbeleid te worden voor de gemeente Leiden.

De belangrijkste wapenfeiten uit de afgelopen periode concentreren zich rondom de ruimte en kwaliteit van accommodaties. Maar de gemeente beseft ook dat hier nog altijd een slag te slaan valt. Voor de evaluatie van het sportbeleid hanteert de gemeente Leiden meerdere indicatoren en kengetallen. Deze zijn alleen niet allemaal goed te herleiden uit de onderzoeksgegevens die de gemeente tot haar beschikking heeft en sluiten niet in alle gevallen goed aan op het gevoerde beleid. Het is aan te bevelen dat de gemeente Leiden de indicatoren en kengetallen bij de beleidsontwikkeling kritisch bekijkt en waar nodig bijstelt. Hier kan een nieuwe vorm van informatieverzameling aan worden gekoppeld die aansluit bij de opgestelde indicatoren en kengetallen. Het is wenselijk om de versnippering van informatie zoveel mogelijk te voorkomen om goed het overzicht te kunnen behouden.

Toekomst: accommodaties

Op accommodatiegebied is veel gebeurd de afgelopen jaren. Maar ook in de komende jaren moet dit volgens de verenigingen op de gemeentelijke agenda blijven staan. Aandachtspunten zijn het onderhoud en schoonmaak van accommodaties alsmede de betaalbaarheid van de accommodaties. De behoefte aan meer ruimte bij verenigingen vraagt om een nadere verkenning van de aard van deze behoefte en de verwachte toekomstige ontwikkeling van verschillende sporttakken in de gemeente Leiden. Alleen dan kan een gefundeerd besluit genomen worden over de uitbreiding van sportparken, herverdeling van sportvelden of het inruilen van gymzalen voor sporthallen. Daar komt nog bij dat verenigingen wel meer ruimte kunnen wensen, maar dat zij dan ook de middelen moeten hebben om de hieraan gekoppelde hogere lasten te kunnen dragen. Zeker gelet op het knelpunt van financiën bij verenigingen en de onvrede ten aanzien van de betaalbaarheid van de accommodaties is het de vraag of de verenigingen de hogere lasten bij meer ruimte kunnen en willen dragen.

Toekomst: topsport en Olympisch Plan

In de huidige kadernota neemt topsport al een prominente plek in. Met het Olympisch Plan als katalysator is de aandacht voor topsport het afgelopen jaar flink toegenomen. In de gemeente

Leiden zijn de verenigingen ervan overtuigd dat niet alleen het Olympisch Plan maar ook de topsport in Leiden een bijdrage levert aan de breedtesport. Topsportevenementen kunnen sport zichtbaar maken in de stad en de inwoners stimuleren om deel te nemen aan sport. Verenigingen pleiten voor meer aandacht voor topsportevenementen ten behoeve van de breedtesport. De invloed van topsportevenementen op breedtesport is echter niet zo evident als verenigingen het doen voorkomen. Investeren in topsport kan best leiden tot meer breedtesporters, maar dan nog blijft het de vraag of eenzelfde investering in de breedtesport niet een groter effect had kunnen opleveren. Het is daarom raadzaam om bij het investeren in topsport oog te houden voor de breedtesport en het Olympisch Plan vooral ook te benutten om de sportdeelname in Leiden te vergroten.

Toekomst: aandacht voor ouderen

In het sportstimuleringsbeleid is veel aandacht voor de jeugd. Dit is zeker een belangrijke groep, en blijft ook gelet op het beperkt voldoen aan de fitnorm door jongeren een aandachtsgroep. Daarnaast is het aan te bevelen om aandacht te besteden aan de ouderen. De ouderen (50 jaar en ouder) van de gemeente Leiden bewegen en sporten minder dan hun leeftijdsgenoten in Nederland. De verenigingen hebben aangegeven graag betrokken te worden bij sportstimuleringsbeleid dat voor ouderen opgezet wordt. Zeker in het licht van de vergrijzende samenleving is de beperkte focus op ouderen in het sportbeleid een punt van aandacht.

Toekomst: ondersteuning

De verenigingen hebben laten weten graag meer ondersteuning te krijgen. Het gaat hierbij om mankracht, kennis en geld. De mankracht kan gerealiseerd worden door combinatiefunctionarissen aan te stellen die werkzaam zijn vanuit de sportvereniging en als een soort verenigingsmanager kunnen fungeren. Hiermee kan een vereniging ook worden voorzien van een kennisimpuls. Maar daarnaast kan voor de Leidse Sport Federatie een rol weggelegd zijn op het gebied van verenigingsondersteuning en kennisverspreiding. Voor meer geld wijzen verenigingen vooral op een samenwerking tussen sport en economie en vragen ze de gemeente om het verantwoord ondernemen bij het bedrijfsleven te stimuleren. Daarnaast is interesse in meer ondersteuning op het gebied van sponsorwerving. Een goede optie is om hier in de komende beleidsperiode enkele workshops aan te wijden en de samenwerking tussen sport en economie, in portefeuille bij één wethouder, verder uit te werken. Daarnaast wensen verenigingen meer transparantie binnen de gemeentelijke organisatie. Verenigingen wensen een 1-loketgedachte binnen de gemeente voor de sport vergelijkbaar met de functionerende evenementenmanager waar alle zaken voor evenementen in één keer geregeld kunnen worden. Toch is het ons inziens beter om het Sportbedrijf in dergelijke gevallen een bemiddelde rol te geven of helder te communiceren waar de sportvereniging voor welke zaken het beste terecht kan. Het herstructureren van het sportbestel is vaak een gecompliceerde en kostbare aangelegenheid. Met een betere communicatie kan wellicht veel worden verholpen.

Toekomst: uitbreiding en transparantie sportbudget

Om bij het vormgeven van het toekomstig sportbeleid in te kunnen spelen op de wensen van sportverenigingen is het van belang dat het sportbudget wordt uitgebreid. Hiervoor is het, in het licht van de aankomende gemeenteraadsverkiezingen in 2010, zaak om meer politiek draagvlak te creëren voor sport. De erkenning van het belang van sport, en het inzetten van sport als middel om doelen op andere terreinen te realiseren, zoals gezondheid en integratie, bieden hier mogelijkheden toe. Grotere investeringen in sport lopen, door deze erkenning van sport, in lijn

met een groter maatschappelijk belang van sport. Wanneer meer verantwoordelijkheden naar de sport wordt toegeschoven, en hiermee ook naar sportverenigingen, dan is het wenselijk dat ook een groter sportbudget beschikbaar wordt gesteld om vorm te kunnen geven aan deze verantwoordelijkheden.

Naast een groter budget is door verenigingen aangegeven dat ze graag zicht hebben op de verdeling van het sportbudget. Transparantie is voor hen belangrijk om te begrijpen hoe de sportgelden worden verdeeld en waarom dat op die manier geschied. In het kader van openbaarheid van bestuur ligt het voor de hand dat de verdeling van het sportbudget inzichtelijk wordt gemaakt voor sportverenigingen.

Toekomst: monitoring

In het traject voorafgaand en na afloop van de discussiebijeenkomst met verenigingen is gebleken dat niet alle informatie voorhanden is voor een gedegen beleidsevaluatie. Niet voor alle onderdelen van het beleid waren goede kengetallen beschikbaar. Bij aanvang van de nieuwe beleidsperiode adviseren wij daarom om een goed monitorsysteem op te zetten. Idealiter startend met een 0-meting in 2010 en een tussenmeting in 2012 en een eindmeting in 2014. Op basis van de geformuleerde beleidslijnen en beleidsprioriteiten, en eventueel de 0-meting, kunnen kengetallen en prestatie-indicatoren opgesteld worden en later worden getoetst. Er bestaan op lokaal niveau een aantal instrumenten om kengetallen en prestatie-indicatoren te meten. Deze instrumenten kunnen aanvullend functioneren op het bestaande instrumentarium in de gemeente Leiden (jongerenpeiling en stadsenquête). Voor een vergelijking met landelijke cijfers is het wenselijk om aan te sluiten bij landelijke onderzoeken, zoals de Sportersmonitor die gebruik maakt van de Richtlijn Sportdeelname Onderzoek en de Verenigingsmonitor die zicht geeft op de stand van zaken bij sportverenigingen. Voor het meten van accommodatie gerelateerde zaken is goede gegevensverzameling en registratie op lokaal niveau aan te bevelen. Daarnaast kan overwogen worden om een behoefte aan ruimte voor sport in de gemeente Leiden voor nu en in de toekomst door te rekenen met behulp van lokaal ruimteonderzoek. Dit kan de gemeente helpen om beslissingen te nemen omtrent nieuwbouw of renovatie van sporthallen en herinrichting of uitbreiding van sportparken.

Tot slot

De gemeente heeft een mooie kadernota waarin zij speerpunten binnen kan gaan benoemen voor de nieuwe sportnota. Daarnaast mag de gemeente Leiden zich gelukkig prijzen met de constructief meedenkende sportverenigingen. De ruimtelijke grenzen van de stad en de door de wethouder onderstreepte focus op cultuur, meer dan op sport, plaatsen de gemeente voor een uitdaging in de komende jaren. Het vraagt om inventiviteit, eensgezindheid en saamhorigheid om de sport in Leiden een stap verder te brengen. De gemeente heeft hierin met de discussiebijeenkomst voor sportverenigingen een goede stap gezet. De verenigingen zijn, ondanks het gepresenteerde wensenlijstje, positief gestemd over de toekomst van de sport in Leiden. Dat geeft vertrouwen voor een sportieve nieuwe beleidsperiode in de gemeente Leiden.

Referenties

- Breedveld, K., Camphuis, K. & Tiessen-Raaphorst, A. (2008). *Rapportage Sport 2008*. Den Haag: SCP/W.J.H. Mulier Instituut.
- Hildebrandt, V.H., Ooijendijk, W.T.M. & Hopman-Rock, M. (2008). *Tendrapport Bewegen en Gezondheid 2006/2007*. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven.
- Gemeente Leiden (2006). Startschot: Kadernota Leids sportbeleid 2006-2010. Leiden: gemeente Leiden.
- Kalmthout, J. van, Jong, M. de & Lucassen, J. (2009). *Verenigingsmonitor 2008*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Bijlage 1: Kengetallen gemeente Leiden

Effectindicatoren	Effectindicator: % jongeren (12-17 jaar)dat minstens 1x per week sport
	Effectindicator: % van de Leidse bevolking (18-75 jaar) dat minstens 1x per week sport
	Effectindicator: % van de ouderen (55+) dat minstens 5 dagen per week minstens een half uur per dag intensief beweegt
	Effectindicator: Beoordeling sportvoor-zieningen wat betreft hoeveelheid
	Effectindicator: Beoordeling sportvoorzieningen wat betreft kwaliteit gebouwen

Prestatie-indicatoren	Prestatie-indicator: Aantal beschikbare sportvelden en banen
	Prestatie-indicator: Aantal gesubsidieerde jeugdsportactiviteiten
	Prestatie-indicatoren zwembaden, aantal beschikbare uren
	Prestatie-indicatoren Cursussen en scholingsactiviteiten sportondersteuning
	Prestatie-indicatoren Sportstimulering: Aantal waarderingssubsidies jeugdsport, gesubsidieerde jeugdsportactiviteiten, gesubsidieerde sportevenementen

Kengetallen	Kengetallen seizoenverhuur en incidenteel verhuur verenigingen en scholen
	Kengetallen beschikbare en verhuurde uren sporthallen en -zalen
	Kengetallen bezoekersaantallen sporthallen en -zalen
	Kengetallen bezoekersaantallen de Zijl, Vijf Meibad, de Vliet Uitgesplitst naar: Recreatiezwemmen, doelgroepen, leszwemmen, schoolzwemmen, verenigingen

Vervolg kengetallen	Kengetallen Deelnemers cursussen, scholingsactiviteiten, schoolsporttoernooien, verhuurde artikelen Sport-o-theek
	Kengetallen Sportstimulering: % sportdeelname door jongeren en % sport/intensief bewegen door ouderen
	Gebruik sportvoorzieningen, Beoordeling hoeveelheid en kwaliteit sportvoor- zieningen, Verbeterpunten sportvoorzieningen
	Gebruik groen- en watergebieden
	Vrijwilligerswerk in sportverenigingen
	Sportbeoefening -algemeen -naar doelgroep -meest beoefende sporten naar doelgroep -sportfrequentie naar beoefende sport -organisatorisch verband -tevredenheid mogelijk-heden ongeorganiseerd
	Deelname sport en besteding vrije tijd door jongeren. -algemeen -naar etniciteit -naar onderwijsvorm -naar gezinsachtergrond
	Deelname aan sport, volwassenen en kinderen
	Aantal bezoekers Leidse zwembaden
	Sportdeelname volwassenen
	Sportfrequentie, -naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, inkomen
	Sportdeelname jongeren
	Schoolsport, -kennismakingscursussen -deelname leidse leerlingen 5-12 jaar

Bijlage 2: Realisatie doelstellingen sportbeleid Leiden

Bouwstenen toespraak Marc Witteman bijeenkomst evaluatie sportbeleid

Datum: 21-9-2009
Tijd: 20.00 uur
Plaats: Stadsbouwhuis

1 Inleiding

Welkom op deze bijeenkomst waarbij de aftrap wordt gegeven van de evaluatie van het sportbeleid over de afgelopen jaren.

Sport staat volop in de (politieke) belangstelling.

Dat heeft verschillende oorzaken zoals de goede prestaties van een aantal Leidse sporters en sportverenigingen in de afgelopen tijd en het initiatief om de Olympische spelen naar Nederland te brengen.

De gemeente heeft begin 2006 de Sportnota 2006-2010 vastgesteld. In deze nota zijn de ambities van de gemeente op het gebied van de sport geformuleerd voor een periode van vier jaar. Van deze periode zijn nu ruim 3 ½ jaar verstreken en het lijkt mij een goed moment om de afgelopen periode te evalueren. Ik wil u graag hierbij betrekken, omdat uw mening voor mij belangrijk is.

De gemeente heeft het Mulier Instituut (Centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek) gevraagd de evaluatie te begeleiden. Het Mulier Instituut zal bij deze bijeenkomst als voorzitter optreden.

De resultaten van deze avond zullen als input voor de evaluatie worden gebruikt. Op basis van de evaluatie zal een nieuwe Sportnota worden opgesteld. Dit is echter een taak van het nieuwe College dat na de verkiezingen van maart 2010 zal aantreden.

2 De belangrijkste resultaten van de afgelopen 3 ½ jaar.

In de Sportnota stonden vier beleidslijnen centraal:

- Bieden van kwalitatief en kwantitatief voldoende en betaalbare sportvoorzieningen
- Ondersteunen en faciliteren van sportverenigingen
- Bevorderen van sportstimuleringsactiviteiten
- Stimuleren samenwerking sport en andere sectoren

Ik zal heel beknopt ingaan om de eerste drie punten, omdat die voor u het meest interessant zijn. De opsomming is dus niet volledig.

Kwalitatief en kwantitatief voldoende en betaalbare sportvoorzieningen

Wat is wel gelukt:

Er is extra geld beschikbaar gekomen voor het inhalen van achterstallig onderhoud van de sportvoorzieningen.

Er is een eerste stap gezet voor een integraal sportaccommodatieplan waarin alle noodzakelijke en gewenste investeringen in de sport voor de korte en lange termijn zijn opgenomen.

Er zijn verschillende herinrichtingsplannen voor sportterreinen die in verschillende fases van voorbereiding verkeren. Het gaat onder meer om:

Herinrichting sportvelden aan de Boshuizerkade

Het plan is zo goed als rond en in 2010 zal met de aanleg worden begonnen.

Huis van de Sport

Eind van dit jaar wordt door de raad een kaderbesluit genomen. Op basis hiervan zal worden gekeken of dit project in de “markt” kan worden gezet.

Herinrichting sportterrein Montgomerystraat

Er wordt een plan gemaakt zodat hier korfbal, American Football en handbal kan worden gespeeld. De uitvoering staat gepland voor 2010.

Sportstad

Er wordt op dit moment een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar verschillende scenario's van de combinatie van nieuwbouw sporthal en zwembad en scholen op het 5 mei plein.

Kunstijs

Er is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar het renoveren van de bestaande ijshal of het bouwen van een nieuwe ijshal. Er wordt de komende vier jaar een subsidie verstrekt van € 100.000 om de bestaande ijshal te handhaven. In deze periode moet een besluit worden genomen over het renoveren van de bestaande ijshal of het bouwen van een 400 meter baan in de regio.

Wat is niet gelukt:

Het uitbreiden van sportvoorzieningen waar naar veel vraag is zoals tennis en hockey is niet gelukt. Dat komt vooral, omdat er nauwelijks fysieke mogelijkheden zijn in Leiden om dat te realiseren.

Ondersteunen en faciliteren van sportverenigingen

Wat is wel gelukt:

Het Sportbedrijf ondersteunt de sportverenigingen door het organiseren van cursussen, evenementen, enz.

Er is een convenant getekend met de K.N.V.B. voor de ondersteuning van de Leidse voetbalverenigingen.

Sportservice Zuid Holland is een traject gestart met een aantal sportverenigingen om jongeren te stimuleren om vrijwilligerswerk te doen.

Sportverenigingen kunnen meerjarige huurcontracten afsluiten voor de ondergrond van het clubgebouw.

De gemeente is bereid om sportverenigingen een gemeentegarantie te verstrekken als dat noodzakelijk is om een banklening te krijgen. Voorwaarde is wel dat het Waarborgfonds Sport mee doet.

Wat is niet gelukt:

De ontwikkeling van een nieuw tariefstelsel.

Bevorderen sportstimuleringsactiviteiten

Wat is wel gelukt:

Het budget voor jeugdsport subsidies is verhoogd.

Van 2006 t/m 2009 zijn er BOS-projecten uitgevoerd.

Topsport. Er is voor de eerste keer beleid geformuleerd op het gebied van de topsport en er is een bescheiden budget beschikbaar gesteld. De eerste twee jaar is de uitvoering van dit beleid uitbesteed aan het Reio Steunpunt Talent en Topsport. Na een evaluatie, waarbij de topsportverenigingen zijn betrokken, is besloten een Stichting Topsport Leiden op te richten en een eigen topsportcoördinator aan te stellen. Dit gaat binnenkort gebeuren.

Wat is niet gelukt:

Combinatiefuncties. Het is nog niet gelukt om de combinatiefuncties in te voeren in Leiden. Er wordt op dit moment hard gewerkt aan een voorstel om dit voor een periode van vier jaar mogelijk te maken. Het College neemt hier binnenkort een besluit over.

Sport mensen met een functiebeperking. Er is een onderzoek gehouden door Gehandicaptensport Nederland naar de behoeften en beperkingen van mensen met een functiebeperking om aan sport te doen. Tevens is er een expertmeeting gehouden. Het idee is om het zogenaamde Dordrechts model in te voeren maar tot nu is het niet gelukt de financiering rond te krijgen.

3 Ambities voor de toekomst.

De resultaten van de evaluatie zijn de input voor de nieuwe sportnota.

Dit is vooral een taak van het nieuwe College, maar via de evaluatie van het huidige beleid, wat ging goed en vooral wat kan beter, wil ik een aantal hoofdlijnen in college en Raad laten vaststellen dat als basis kan dienen voor een nieuw coalitie-akkoord en een nieuwe sportnota. Uw mening is daarbij zeer belangrijk.

Een algemene ambitie wil ik hier alvast noemen. Onlangs heeft het NOC/NSF het Olympische Plan gepresenteerd. Het Olympisch Plan beschrijft hoe we met sport Nederland in 2016 in economisch, ruimtelijk en sociaal-maatschappelijk opzicht naar een hoger niveau kunnen tillen met als doel Nederland kandidaat te stellen voor het organiseren van de Olympische Spelen in 2028. Het Kabinet heeft in haar reactie op het Olympisch Plan aangegeven er kansen voor Nederland in te zien en het wil sport de komende jaren inzetten als inspiratiebron en roept de Nederlandse gemeenten op zich achter deze ambitie te scharen. Wat mij betreft bij deze.

4 Tot slot

Ik wens u een constructieve avond toe en geef het woord aan Remco Hoekman van het Mulierinstituut die vanavond als voorzitter op zal treden.

Bijlage 3: Vragenlijst verenigingen gemeente Leiden

Sportverenigingen Leiden

1a. Kunt u aangeven wat op dit moment voor uw vereniging het belangrijkste knelpunt(en)/ punt(en) van zorg is?

Kruis per kolom steeds 1 knelpunt aan. We willen graag de (max.3) belangrijkste knelpunten weten.

Belangrijkste knelpunt	Knelpunt 2	Knelpunt 3
☐ Leden (leden behoud, -werving.....)	☐ Leden (leden behoud, -werving.....)	☐ Leden (leden behoud, -werving.....)
☐ Kader (tekort, geschiktheid, behoud..)	☐ Kader (tekort, geschiktheid, behoud..)	☐ Kader (tekort, geschiktheid, behoud..)
☐ Financiën (subsidie, sponsors.....)	☐ Financiën (subsidie, sponsors.....)	☐ Financiën (subsidie, sponsors.....)
☐ Accommodatie (gebrek, onderhoud..)	☐ Accommodatie (gebrek, onderhoud..)	☐ Accommodatie (gebrek, onderhoud..)
☐ Overig (wetgeving, milieueisen..)	☐ Overig (wetgeving, milieueisen..)	☐ Overig (wetgeving, milieueisen..)
	☐ Geen tweede knelpunt	☐ Geen derde knelpunt

Geen knelpunten / zorgen, ga naar vraag 2

1b. Kunt u per knelpunt toelichten wat het knelpunt inhoudt?

Knelpunt 1.....

Knelpunt 2.....

Knelpunt 3.....

2. Hoe tevreden bent u over het algemeen over de gemeentelijke sportaccommodatie(s), -veld(en), -zalen of sportlocatie, die uw vereniging huurt?

	Zeervred	Tevreden	Neutraal	Ontevreden	Zeervred	n.v.t.
Betaalbaarheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Beschikbaarheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bereikbaarheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sociale veiligheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kwaliteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Niet van toepassing, huren geen gemeentelijke sportvoorziening ga naar vraag 3

Mogelijkheid toelichting:

Betaalbaarheid:.....

Beschikbaarheid:.....

Bereikbaarheid:.....

Sociale veiligheid:.....

Kwaliteit:.....

3. Heeft uw vereniging de komende 2 jaar behoefte aan extra ruimte (zalen, velden etc.)?

Ja, namelijk.....

Nee.

4a. Met welke van de onderstaande organisaties/instaties heeft uw vereniging het afgelopen 2 jaar (seizoen) samengewerkt?

We spreken van samenwerking als er sprake is van gezamenlijke acties/ activiteiten van twee of meer zelfstandig blijvende organisaties die elkaar aanvullen om gezamenlijke of wederzijds afhankelijke doelen te bereiken.

- Gemeente (als samenwerkingspartner in een project)
- Andere sportvereniging(en)
- School of brede scholen (basis- of voortgezet onderwijs)
- Naschoolse opvang
- Jeugdorganisaties (jeugd- en jongerenwerk, jeugdverenigingen, scouting, Jong-Nederland)
- Buurt/ wijk/ welzijnsorganisatie (buurthuis, buurt(sport)werk, buurtverenigingen, wijk- of dorpsraad)
- Leidse Sport Federatie
- Provinciale sportservice/ sportraad
- (Sport)fysiotherapeut/ huisartsen/ zorginstelling
- GGD
- Sportbond
- Sportbedrijf Leiden
- Olympisch steunpunt
- Sportschool/ fitnesscentrum
- Universitair Sport Centrum
- Bedrijven, d.w.z. lidmaatschap voor bedrijven zodat werknemers bij u vereniging kunnen sporten (bedrijfssport)
- Andere instantie(s) namelijk
- Geen enkele vereniging/ organisatie/ instantie

Kunt u de aard van de samenwerking toelichten:

.....

4b. Is er de komende 2 jaar behoefte aan meer samenwerking?

- Nee Ja, namelijk.....

5a. Is de vereniging de afgelopen 2 jaar betrokken geweest bij sportstimuleringsprojecten (gericht op jeugd, ouderen of mensen met een beperking of chronische aandoening) van de gemeente of andere organisaties?

- Nee, ga naar 5c Ja, de gemeente Ja, andere organisatie, namelijk

5b. Op welke doelgroepen richtte zich dit sportstimuleringsproject(en)?

- Jeugd Ouderen Mensen met een beperking/chronische aandoening anders.....

5c. Heeft uw vereniging plannen om zich extra op bepaalde groepen leden te gaan richten?

- Nee Ja, namelijk.....

6a. Heeft u de afgelopen 2 jaar gebruik gemaakt van verenigingsondersteuning?

- Nee (einde vragenlijst) Ja, namelijk.....

6b. Hoe tevreden bent u over de geboden verenigingsondersteuning?

- Zeer tevreden Tevreden Neutraal Ontevreden Zeer ontevreden

Hartelijk dank voor uw medewerking!!